

JACQUELINE VOLLEBREGT

HOGE VLUCHT

PEPPER
books

‘There’s more to life than being a passenger.’

Amelia Earhart

(24 juli 1897; verdwenen 2 juli 1937; doodverklaard 5 januari 1939)

Amelia Earhart was een baanbrekende Amerikaanse vliegenier en auteur die beroemd werd door haar gedurfde solovluchten, met name die over de Atlantische Oceaan, en door haar mysterieuze verdwijning tijdens een poging om de wereld rond te vliegen.

Nur 337/342 / PF122501

Bisac FIC014000 / FIC014050 / BIO006000

© MMXXV Nederlandse editie: Pepper Books

© MMXXV Tekst: Jacqueline Vollebregt

Vormgever omslag: Studio Vonk & De Boer

© Omslagfoto: Shutterstock & eigen bezit Ida Veldhuyzen van Zanten

© Auteursfoto: Nathalie Dekkers

Opmaak binnenwerk: Studio L.E.O.

Alle rechten voorbehouden, inclusief het recht van reproductie in zijn geheel of in gedeelten, in welke vorm dan ook. Tekst- en datamining van (delen van) deze uitgave is uitdrukkelijk verboden.

Pepper Books is een imprint van Uitgeverij
Kluitman Alkmaar B.V.

pepperbooks.nl

PROLOOG

Schiphol 1934

Het gras onder mijn voeten is nog nat van de ochtenddauw. Voor me staat het vliegtuig, de letters *Koninklyke Luchtvaart Maatschappij* in goud op de romp, daaronder het embleem met het kroontje. Ik blijf even staan en neem het in me op. Het toestel is groter dan ik me had voorgesteld, een massieve vogel van doek en hout met drie motoren – één onder elke vleugel en één in de neus. Een mengeling van opwinding en lichte vrees stroomt door me heen, maar het eerste gevoel wint ruimschoots.

Maar liefst acht passagiers kan deze Fokker F.VII vervoeren, en ik ben er eentje van. Al wekenlang verheug ik me hierop: mijn eerste vlucht en dan ook nog naar Parijs – een stad waar ik dol op ben.

Met bewondering volg ik de bewegingen van de twee piloten die door het gangpad naar de cockpit lopen, rustig en beheerst, alsof het de normaalste zaak van de wereld is dat een mens in slechts drie uur van Amsterdam naar Parijs kan vliegen.

Wanneer de motoren starten, vult het lage gebrom mijn borstkas. Op het moment dat de piloten vol gas geven, zwelt alles aan: het geluid, het schudden, de spanning, mijn hartslag. Even grijp ik de leuning van mijn stoel vast... en dan voel ik hoe een onzichtbare hand de Fokker optilt.

Als nooit eerder ervaar ik mijn zintuigen – scherper, alsof ze uit een sluimer ontwaken. De zwart-witte koeien in de weilanden krimpen tot speelgoedformaat, verspreid over groene lapjes als figuurtjes in een kijkdoos. Daken worden postzegels, sloten lopen als glimmende draden door het landschap. Het licht krijgt een andere glans.

Een rilling van vrijheid loopt door me heen. Voor het eerst voel ik

het volledige gewicht, en tegelijkertijd de lichtheid van het woord ‘vliegen’. Hierboven vergeet ik beneden. De schaduw van de Fokker volgt ons trouw in een halo op de wolken. Zilvergrijs en diepblauw wisselen elkaar af en roepen een verlangen op dat ik niet ken. Hier, in de lucht, ben ik los van de aarde, los van problemen, zorgen en twijfels. Het voelt alsof hier meer ruimte is.

Het vasteland

‘Please know I am quite aware of the hazards.
I want to do it because I want to do it. Women must
try to do things as men have tried. When they fail
their failure must be but a challenge to others.’

Amelia Earhart

In een brief die ze aan haar man had achtergelaten voor
het geval haar recordvlucht rond de wereld zou mislukken.

HOOFDSTUK 1

Schiphol, juli 1939

Onder een strakblauwe hemel ligt een levendig Schiphol te schitteren.

‘Wat een heerlijke zomer.’ Hilda zet haar zonnebril op tegen de laagstaande zon.

Elsie, Trix, Hilda en ik zijn alle vier net terug van onze vluchten. In onze airhostessuniformen zitten we, kijkend naar ophalers, wegbrenners en dagjesmensen die zich vergapen aan de Douglas-machines, nog even na te kletsen op het terras naast de verkeerstoren. Ik vang her en der blikken vol ontzag op en geniet er stiekem van. Ons strak aangesloten, donkerblauwe uniform met de glimmende *wing* wordt begeerd door veel jonge vrouwen. Toen ik solliciteerde, waren er wel honderd kandidaten voor elke plek.

‘Ik ga de komende drie maanden nog volop genieten,’ zegt Hilda.

‘Voor je stopt met vliegen, bedoel je?’ Hilda’s huwelijk dit najaar is niemand ontgaan, zo vaak heeft ze het erover gehad.

‘Voor je *gedwongen* stopt,’ verbetert Trix me droog. In de hele waslijst met competenties waaraan je als airhostess moest voldoen stond ook de kwalificatie ‘ongehuwd’. Van de pantry in de cabine naar de keuken thuis...

‘Je gaat trouwen,’ kirt Elsie, alsof ze het weer voor het eerst hoort. ‘Ik ben zo blij voor je!’

‘Ja, gefeliciteerd met je ontslag.’ Trix trekt een rare grimas waardoor ik moet lachen.

‘Ze kan toch niet blijven werken als ze getrouwd is. Moet haar man soms het huishouden doen en voor de kinderen zorgen?’ beantwoordt Elsie de cynische felicitaties van Trix.

‘Met wie vlieg je morgen, Ida?’ leidt Hilda behendig het gesprek een andere kant op.

‘Met Tepas,’ antwoord ik.

Hilda knikt goedkeurend.

‘Ze zeggen dat hij op de vluchten naar de Oost altijd een pistool verstopt in het toestel.’ Elsie neemt een slok van haar thee.

‘Onzin,’ zegt Hilda.

‘Nou, ik weet het niet. Weet je nog dat hij een noodlanding moest maken in de Sinaïwoestijn?’ zegt Trix. ‘Het zou me niet verbazen. Heb je het hem al eens gevraagd?’

Hilda schudt haar hoofd. ‘Nee, natuurlijk niet.’

De onuitgesproken hiërarchie en gedragscode tussen piloten en stewardessen heb ik ondertussen wel in de vingers. Ook leer ik de grillen van elke gezagvoerder steeds beter kennen. De een moet je niet storen als hij zijn ochtendkrant zit te lezen in een hotel, terwijl de ander je uitnodigt voor een diner in een Parijs’ restaurant. De een ziet je het liefst zo min mogelijk in de cockpit, de ander roept je juist naar voren als er iets moois te zien is beneden. Als stewardess moet je een kameleon zijn. Trix en Hilda hebben veel meer ervaring dan ik en hebben me de afgelopen maanden veel geleerd. Elsie is net als ik pas sinds kort hostess.

Hilda kijkt me aan. ‘Ik hoor van Trix dat jullie van de week gaan vliegen met een sportvliegtuigje.’

Ik hoor een weifelend vraagteken achter haar woorden, alsof ze het niet helemaal kan geloven. ‘Je hebt dus een vliegbrevet? Vlieglessen zijn heel duur, toch?’

‘Ida komt uit een rijke familie,’ beantwoordt Elsie Hilda’s vraag met een knipoog.

Even brengt deze opmerking mij van mijn *à propos*. Het nare gevoel van begin dit jaar borrelt weer op. Vlak na het afronden van de stewardessenopleiding werd ik ontslagen. Door de instabiele internationale situatie met Hitler moest de KLM inkrimpen. ‘U kan zelf in uw onderhoud voorzien,’ kreeg ik te horen toen ik de vraag stelde waarom ik, en

niet een van de andere net aangenomen stewardessen, moest vertrekken. Ik ben niet rijk, wilde ik protesteren. Doktoren en advocaten zijn rijk, bloembollenfamilies zoals de mijne behoren tot de middenklasse. Bovendien is het grootste deel van de erfenis van mijn ouders opgegaan aan mijn wereldreis en aan vlieglessen. Ik liet het er niet bij zitten en werd een paar maanden later weer aangenomen.

‘Waren er nog meer vrouwen op die vliegopleiding?’ vraagt Hilda.

Ik schud mijn hoofd. ‘Ik heb zes broers, dus ik ben wel wat gewend.’

‘Nee maar, zes. Hoe was dat?’ vraagt Hilda.

‘Ik was stoerder dan zij,’ lach ik verdere vragen weg. Het zijn altijd dezelfde vragen en opmerkingen als mensen horen dat ik het enige meisje ben in ons gezin.

‘Kijk, daar heb je Tepas!’ Trix stoot Hilda aan. ‘Kan je hem gelijk even naar dat pistool vragen.’

Uit een net gelande DC-3 stappen gezagvoerder Tepas en zijn copiloot. Hun gouden strepen glanzen in het licht, hun uniformjasjes zitten strak. Tepas loopt voorop met de uitstraling van een gezagvoerder: beheerst, alles overziend, niet bang om beslissingen te nemen.

Even vraag ik me af of mijn hand opsteken om hem te groeten gepast is, maar dan buigt hij af en loopt het deurtje van de luchthavenautoriteiten in.

‘Je moest je vast bewijzen, als leerling-piloot tussen al die mannen,’ zegt Hilda.

‘De grootste angst van de man is dat een vrouw hetzelfde kan als hij,’ zegt Trix stellig. ‘Wij werden door de vliegers in het begin ook behandeld alsof we lucht waren.’

Hilda knikt. ‘We moesten eerst maar eens laten zien dat we capabel waren. Een experiment, noemde KLM het destijds. Weet je nog?’

Trix knikt driftig. ‘Maar meteen vanaf het begin waren de passagiers razend enthousiast,’ zegt ze trots.

Hilda heft haar kopje thee. ‘Ja, dames, we hebben ons wel bewezen.’

Ik tik haar kopje speels aan. ‘Jij zeker.’

Hilda kijkt me vragend aan, maar weet heel goed waar ik het over heb. Ze wuift mijn bewondering weg. Het vliegtuigongeluk dat ze overleefde, stond in hoofdletters in alle kranten: *Hulde aan dit Hollandse meisje. Hilda Bongertman kent geen angst*. Bij het ongeluk vlak na het opstijgen liep ze verschillende brandwonden, twee gebroken ribben en talloze kneuzingen op. ‘Ik ga direct weer vliegen,’ werd ze een paar dagen later in de krant geciteerd.

‘Vrouwen moeten altijd bewijzen dat ze iets kunnen,’ zegt Hilda schouderophalend.

‘Over bewijzen gesproken,’ lacht Trix naar mij. ‘Je kán toch wel een beetje vliegen, hè?’

‘Nee, ik heb dat vliegbrevet gratis op de markt gekregen bij twee kilo aardappelen.’

Terwijl de dames lachen om mijn grapje kijk ik naar het landingsgebied. Op baan vier landt een toestel van Lufthansa. Als de Heinkel de landingsbaan af draait laat de zon zijn stralen precies achter de staart schitteren. Een lichtstraal schijnt tussen de twee staartdelen door, waardoor het hakenkruis tegen de heldere hemel los in de lucht lijkt te hangen, levensgroot. Door het late zonlicht kleurt het bloedrood.

‘Wateenkrachtigsymbool is het toch,’ verzucht Hilda, die me ziet kijken.

Trix kijkt boos naar de Heinkel. ‘Schoften zijn het, die Duitsers. Gelukkig hebben we in Nederland niets met ze te maken.’

Hilda schraapt haar keel – als hoofdstewardess staat ze bovenaan in de hiërarchie – waarmee ze een einde maakt aan wat uit had kunnen lopen op een lelijke politieke discussie tussen haar en Trix. Tijdens de opleiding heb ik geleerd dat overgeloof en politiek niet wordt gesproken. KLM’ers geloven in luchtvaart, is het credo. Hilda’s natuurlijke autoriteit doet me denken aan moeder. Als oom Klaas weer eens in een verhitte discussie belandde met een van mijn broers hoefde ze maar één woord te zeggen: ‘Heren!’ Zij was de hoofdstewardess van ons gezin.

‘Wat vonden jullie van die wienermelange in Budapest?’ brengt Trix het gespreksonderwerp weer op neutraal terrein.

‘Een wienermelange zonder slagroom is geen wienermelange,’ zegt Elsie stellig.

Hilda staat op. ‘Wel thuis, allemaal.’

Als ze buiten gehoorafstand is, zegt Elsie: ‘Dat was een plotseling vertrek.’

‘Ze is lid van de NSB,’ fluistert Trix achter haar hand.

‘Ik ben neutraal,’ zeg ik. ‘Net als Nederland.’ Ik pak mijn tas van de stoel naast me. ‘Ik moet ook naar huis, Pluis uitlaten. Ik zie je van de week,’ knik ik naar Trix.

Terwijl ik wegloop, komt Tepas het gebouw van de verkeerstoren uit. Ik loop een paar meter achter hem. Zijn kordate uitstraling steekt. Elsie vindt hem arrogant, maar ik ben jaloers op dat zelfvertrouwen. Hoeveel daarvan is echt? En hoeveel slechts uiterlijk vertoon?

Tijdens mijn vliegopleiding in Engeland heb ik zo vaak op het punt gestaan om aan mijn vlieginstructeur Kirwin te vragen of ik beter of slechter was dan gemiddeld. Ik wilde weten waar ik stond, maar ik deed het niet. Kirwin wees vooral op wat er fout ging, maar dat deed hij bij de jongens ook.

Mijn gedachten schieten terug naar een moment met Tepas. Ik had hem verteld over mijn A-brevet, het diploma voor sportvliegtuigjes. Heel even voelde ik me zijn gelijke. Twee piloten onder elkaar. We praatten over slecht weer, hobbelige landingsbanen, mooie en minder mooie landingen.

‘Soms zit het mee, soms zit het tegen,’ lachte hij. Prompt maakte hij de volgende dag een landing waarbij het vliegtuig hard stuiterde en even loskwam van de grond.

‘Twee landingen voor de prijs van één,’ grapte hij later, met een bier-tje in het hotel in Budapest. Hij zei dat ik mijn B-brevet kon halen, waarmee je commercieel mag vliegen. ‘Dan kan je bij de KLM komen vliegen,’ voegde hij joviaal toe.

‘Dan durft geen passagier meer in te stappen,’ lachte zijn copiloot, waarmee hij de harde waarheid blootlegde.

HOOFDSTUK 2

*Duits luchtruim, aan boord van een KLM DC-3,
juli 1939, de volgende dag*

Ik pak de ansichtkaart aan van de passagier op de eerste rij en werp een vluchtige blik op het adres, dat hij er in blokletters op heeft geschreven.

‘Ik zal de kaart voor u posten, meneer Schriers.’ Ik werp hem mijn professionele glimlach toe. Hij had het meteen gevraagd toen hij een uur geleden in Berlijn instapte: een ansichtkaart voor zijn jarige moeder. Ik liet hem een tiental kaarten zien uit de KLM-collectie, en hij koos die met de kleurige tekening van een tulpenveld met daaronder in zwierig handschrift de locatie, Hillegom. Dat beeld bracht me even terug naar mijn jeugd: die tijd lijkt zo ver weg, alsof die niet meer van deze wereld is.

Plotseling schokt het toestel. Ik grijp de dichtstbijzijnde stoelleuning en dan is het alweer voorbij. Ik kijk de cockpit in voor instructies. Vanaf de linkerstoel draait gezagvoerder Quirinus Tepas zich half om en geeft me een geruststellend knikje: alles onder controle. Ik knik dat ik hem begrepen heb.

Terwijl Tepas zich alweer heeft omgedraaid vraagt meneer Schriers opnieuw om mijn aandacht.

‘Kan ik een glas water krijgen?’

Al tijdens de opleiding werd ik gewaarschuwd dat sommige mannelijke passagiers – en de meeste passagiers zijn mannen – de inzet van de airhostess vooral zo ontzettend waardeerden vanwege het vrouwelijk schoon dat aan hun stoel voorbijtrok. Veel stewardessen hebben wel eens een huwelijksaanzoek gekregen, sommigen zelfs meerdere. Trix vertelde dat er een zakenman was die haar elke keer lastigviel. Hij had al eens een gedicht voor haar geschreven en wist niet van

ophouden met haar het hof maken. Ze vermeed hem zo veel mogelijk zodra ze hem op de passagierslijst zag staan.

‘Een glas water, komt eraan,’ zeg ik vriendelijk. Terwijl ik door het gangpad naar achteren loop schenk ik mijn andere passagiers dezelfde geruststellende blik. De bezorgde gezichten die terugkijken zijn niet vanwege de kortstondige turbulentie van zojuist, maar herbergen een veel grotere angst.

Nadat ik het glas water heb gebracht, plak ik een postzegel op de kaart. Ik moet me inhouden de tekst op de achterkant niet te lezen. Ik doe het niet, ik weet nog goed hoe boos ik was toen mijn broer Bernard ooit mijn dagboek had gelezen: wekenlang durfde ik mijn broers niet aan te kijken. Al mijn verliefdheden die in één keer op straat lagen.

Ik steek de kaart in het zijvak van mijn tas naast het blauw-wit gestreepte zakje met mijn paspoort. Tante Lena gaf het me op de dag dat ik mijn eerste vlucht als stewardess ging maken. Het is een stoffen zakje dat mijn vader gebruikte om zijn paspoort in mee te nemen op zijn zakenreizen. Moeder had het voor hem gemaakt. Op deze manier heb je allebei je ouders bij je, zei tante, terwijl ze het in mijn hand drukte.

De vrouw op de achterste rij, mevrouw Cohen, draait zich naar me om. Haar donkere haar zit in een knot op haar achterhoofd en ze draagt een rood vestje over een bloemetjesjurk. Als we een bocht draaien, valt het door de kleine raampjes binnenvallende gouden zonlicht op haar gezicht. Het accentueert de rode vlekken in haar nek.

‘Zijn we al in het Nederlandse luchtruim?’ vraagt ze me in het Duits.

Voor de tweede keer deze vlucht schud ik mijn hoofd. Ik verbaas me over het feit dat deze mevrouw niets over onze tussenstop weet. Sinds een stroom Joodse vluchtelingen uit Duitsland op gang is gekomen, verplicht de Duitse overheid KLM om deze tussenlanding in Hannover te maken. De vrouw draait zich weer naar voren en pulkt verder aan haar vingers en nagels. Om haar linkerhand draagt ze een ring met een diamant. Dat haar nagelriem begint te bloeden lijkt ze niet te merken.

Aan de andere kant van het gangpad zit het echtpaar Swaab, van wie de man in constant gebed lijkt te zijn. Zijn hoofd gebogen en zijn ogen gesloten. Mevrouw Swaab heeft haar tas op schoot met haar handen erop alsof ze bang is dat het ding gestolen wordt.

Ik draai me om en kijk in de spiegel. Strak gesteven uniform, een netjes geknoopte stropdas en op de revers een glimmende *wing* en airhostessspeld die ik voor elke vlucht nog even oppoets. Via de spiegel kijk ik de cabine in. Nu is het nog rustig. Ik weet dat het tumult straks maar een paar minuten zal duren. Het snikken, de kreten van ontzetting zullen vrij snel plaatsmaken voor beschaving en overgave. Ik haal diep adem, trek mijn stropdas recht en loop naar voren. Bij mevrouw Cohen leg ik kort mijn hand op haar schouder en kijk haar begripvol aan. Meer kan ik niet doen.

‘Hoe is het bij de passagiers?’ vraagt Tepas, als ik schuin achter zijn stoel blijf staan wachten om te peilen of hij tijd heeft om te praten.

‘Hetzelfde als altijd op de Berlijn-vlucht.’

Zwijgend staart hij in de verte. Normaal gesproken vliegt hij vaak naar de Oost, maar deze week doet hij de kortere Europese vluchten.

‘Wanneer gaat u het vertellen?’ vraag ik. Tepas is een van de weinigen die de passagiers zelf toespreekt. De meeste vliegers laten het over aan de stewardess of de mecano. Of ze zich er te goed voor voelen om zich in te laten met onze gasten of zichzelf onmisbaar achten in de cockpit, of dat ze gewoonweg bang zijn voor de passagiers en hun moeilijke vragen, weet ik niet.

‘Nu!’ zegt hij kort. ‘We gaan zo dalen.’ Hij draagt de besturing van het vliegtuig over aan de copiloot, staat op en stapt de cockpit uit. Alle ogen zijn nu op deze grote man gericht.

‘Dames en heren, goedemiddag,’ begint hij in het Duits. ‘Mijn naam is Tepas. Ik ben de gezagvoerder op deze vlucht. Op gezag van de Duitse overheid moeten wij een tussenstop maken in Hannover. Alle passagiers met een Duitse nationaliteit moeten hier uitstappen voor controle door de politie.’

Een gesmoorde kreet klinkt van de achterste stoelen. Ook de andere rijen beginnen te mompelen, sommigen huilen zacht. Een man slaat een arm om zijn kreunende vrouw.

‘U mag geen geldbedragen boven de 10 Mark het land mee uit nemen en ook geen sieraden.’

Mevrouw Cohen trekt hard aan de ring om haar vinger, de mouwen van haar rode vestje wapperen wild op en neer.

HOOFDSTUK 3

*Boven de Noordzee aan boord van een Koolhoven F.K.46,
juli 1939, drie dagen later*

‘Pak de stuurknuppel maar vast,’ zeg ik via de spreekbuis op Trix’ oren.

‘Ik ben geen piloot,’ antwoordt ze met zachte stem.

Ik zie haar schouders in de cockpitstoel voor me omhoogbewegen en zich vastzetten.

‘Dit vliegtuig is gemaakt voor leerlingen die nog niet kunnen vliegen. Het vergeeft fouten.’

Trix schudt haar hoofd.

‘Ze noemen dit toestel “het koebeest” omdat het zo stabiel is dat je het bijna niet in een vrille kan krijgen.’

Een vrille. Lang de grootste angst van elke piloot. Een niet te stoppen kurkentrekkerbeweging, tollend richting de aarde, eindigend in een diepe krater. Gelukkig weten we tegenwoordig veel meer over de techniek van vliegen; elke piloot weet vandaag de dag wat hij moet doen om die tolvlucht te stoppen, maar Trix heeft er weinig vertrouwen in.

‘Pak de stick voor je maar vast. Het is veilig,’ moedig ik haar aan.

Een weerbarstige krul springt onder haar vliegkap vandaan. Van achteren kan ik niet zien of ze de stuurknuppel heeft vastgepakt.

‘Maak maar een bocht naar links.’ Weifelend zie ik mijn stuurknuppel, die verbonden is met die van haar, naar links bewegen. Via kabels en katrollen beweegt het stuurvlak aan de rechtervleugel nu naar beneden, zodat deze vleugel meer lift krijgt en omhooggaat. Aan de andere vleugel gebeurt precies het tegengestelde en die beweegt naar beneden. Met mijn linkervoet duw ik tegen het pedaal om het richtingsroer op de staart mee te laten bewegen met de bocht.

‘Goed zo, nu over rechts. Stuur maar richting het land.’

De levier beweegt, deze keer een stuk minder aarzelend, naar rechts. Ik kijk over de rand naar beneden, naar het strand van Noordwijk. De lucht is schoongewassen na de regen van vanmorgen. De zon schijnt uitbundig, met hier en daar een schapenwolkje. Een prachtige dag om te vliegen.

KLM geeft iedere gebrevetteerde korting op het huren van deze Koolhoven. Vijf gulden per uur. Ik vlieg zo vaak als mijn geld het toelaat, soms alleen, soms met een instructeur om me verder te bekwaamen, soms neem ik zoals vandaag een passagier mee. Als luchtgastvrouw heeft Trix veel meer ervaring dan ik, maar hier in de cockpit van deze dubbeldekker heb ik de leiding.

‘En nu?’ vraagt Trix nadat ze de bocht heeft voltooid.

Ik glimlach om haar stem, die nu vol zelfvertrouwen klinkt. ‘Jij hebt de stuurknuppel in handen, dus jij bepaalt.’ Dit is waarom ik zo van vliegen houd, niemand die je vertelt wat je mag of moet doen, niemand die je kan verbieden een looping te maken, niemand die je tegen kan houden om heel laag of juist heel hoog te vliegen. De enige restrictie is de inhoud van de brandstoftank.

Ik geniet als Trix vol bravoure nu een tweede bocht maakt. ‘Stuur eens iets naar rechts. Daar ligt Hillegom.’ Ik maak altijd even een rondje over mijn geboorteplaats op de terugweg naar Schiphol. ‘Zie je dat gebouw met dat balkonnetje aan de voorkant? Dat is mijn ouderlijk huis, Nimmerdor.’

‘Waar?’ Trix kijkt naar beneden.

‘Laat het stuur maar los. Ik laat het je zien.’ Ik draai scherp over rechts. De horizon kantelt.

Snel grijpt ze de rand vast, een reflex die de meeste passagiers hebben in een open cockpit.

Nimmerdor is een elegant pand aan de doorgaande weg van Hillegom, met glas in lood boven de ramen en een grote tuin aan de achterkant. Het is onbewoond. Na het overlijden van moeder woonde tante Lena er nog een tijdje, maar nu staat het leeg. In het achterste deel van de tuin

is een boomgaard met fruitbomen. In het voorste deel mochten mijn broers en ik altijd vrijuit spelen, gaten graven, rennen, tikkertje spelen, schommelen. Wat haatte ik het toen ik op zesjarige leeftijd naar school moest. In mijn geheugen was het thuis altijd druk, familie, vrienden en zakenrelaties die langskwamen. Levendige gesprekken onder de bomen. Vader met zijn wijnkelder. Elke paar jaar bestelde hij tweehonderd flessen uit Frankrijk. Die werden opengetrokken bij speciale gelegenheden en op zondag. Mijn ouders waren open en vrij, nooit te beschermend. Toch waren er ongeschreven regels en onuitgesproken normen en waarden waaraan een Veldhuyzen van Zanten zich diende te houden. Dat wisten mijn broers en ik heel goed. Elke zondag naar de kerk, dat was verplicht. Ik zie mijn broer Bernard, de grootste deugniet, zijn broek gescheurd na een wilde rit op een motorfiets. Hij loog dat hij achter een spijker was blijven hangen. Die avond bad ik in volle overtuiging: ‘Alstublieft God, laat hem niet naar de hel gaan.’

Terwijl ik het toestel over het huis stuur, kijk ik recht naar beneden. De schommel hangt er verloren bij. Op die plek zag ik mijn eerste vliegtuig ooit vliegen. Tegen de buurjongen schreeuwde ik enthousiast dat er een vliegmachine overkwam, maar hij reageerde met een schouderophalen. ‘Op kostschool vliegen er honderd per dag over. Niemand kijkt ernaar.’ Ik deed alsof ik onaangedaan was door zijn opmerking, maar zijn hoon kwetste me.

De bloembakken op de balkons zijn leeg. Maar in mijn hoofd zie ik een bloemenzee, zowel buiten als binnen; in de grote vazen die door het hele huis stonden. Ongewild verschijnt mijn vaders gezicht voor me, altijd een verse bloem in zijn knoopsgat.

Ik verdring het beeld en stuur de kist richting Eduard en Corrie. ‘Even kijken of mijn schoonzus thuis is.’ In de tuin van Theresia zie ik Corrie lopen. Ik weet dat mijn broer in Amerika is om de belangen van het familiebedrijf te behartigen.

Hun oudste, Bertie van tien, helpt haar moeder met het ophangen van de was. Het meisje is geboren vlak na het overlijden van mijn